

ravnatelj drugih šol, če te obravnave zadevajo njih učilnice.

Četudi je krajni šolski svet po duhu zakona in po že vdomačeni praksi v prvi vrsti le v ta namen na svetu, da skrbi za stvarne potrebščine, pa je vendar tudi s pravnega in moralnega stališča za učitelja važen, in sicer v pozitivnem in negativnem obziru, ker sme „gledati tudi na življenje učiteljev“ in „staviti predstojnim oblastvom predloge“. Recimo, da učitelj stori svojo dolžnost, o čemer je on prepričan do dobrega, ker ga vsak vidi, kako živi in kako deluje, ker se krajni šolski nadzornik vdeležuje domačih konferencij itd. Toda učitelj je prišel, recimo, radi svojih političnih nazorov ali javnega pisateljskega ali drugačnega delovanja pri višjih inštancah v zamero. V tem slučaju se sme potegniti zanj krajni šolski svet. Pri objektivnih sodnikih mu pohvala krajnega šolskega sveta kot prve nadzorovalne oblasti utegne le koristiti. Nasprotno pa mu tudi graja okrajnega šolskega sveta utegne škodovati.

Za krajni šolski svet mora na vsak način šolski voditelj delati. To zahtevajo že stvarne koristi šole; to se pa tudi ujema z zakoni. Četudi je običajno predsednik kakšne korporacije dolžan to izvesti, kar ona sklene, vendar velja baš po kranjski postavi z dne 9. sušca 1879 v § 8. določilo, da „mora predsednik krajnega šolskega sveta opravila svojega samostojnega področja pod svojo odgovornostjo v preskrbovanje prepustiti posameznim udom.“ Kar pa že predsednik sam sme storiti, to je cela korporacija tem bolj opravičena, da sklene, da se to in to delo izvrši po tistem udu, kateri je najsposobnejši in najbolj odvisen od krajnega šolskega sveta, kateremu je v prvi vrsti podložen. Sicer pa velja tukaj: Roka umiva roko. Več ko bo učitelj (voditelj) storil za krajni šolski svet, več bo slednji storil za šolsko poslopje, za učila, za šolski vrt, za nadučiteljevo stanovanje itd. Nerešeno vprašanje pa je, ali je šolski voditelj dolžan brezplačno delati za krajni šolski svet. Z ozirom na § 16. kranjskega zakona od 25. svečna 1870 so dolžni vsi udje, torej tudi voditelj, brezplačno oskrbovati svoja opravila, in nekateri okrajni šolski sveti ne potrde ne proračunov in ne računov krajnih šolskih svetov, v katerih se nahajajo kakšne nagrade za njih opravila. Toda po § 8. zakona od 9. sušca 1879 ima predsednik „pravico, za oskrbovanje tekočega službovanja porabiti občinske osebe, dogovorivši se z dotičnim občinskim predstojnikom“. Ker občina itak zalaga krajni šolski svet z novci, menimo, da sta šolski, osobito pa občinski predstojnik pač opravičena, da v imenu krajnega šolskega sveta in občine določita kakošno nagrado tistemu, kateri oskrbuje vsa opravila krajnega šol. sveta. Ako, recimo, sme biti ta oseba občinski tajnik, kateri bode za šolska opravila tudi večjo plačo zahteval, zakaj ne bi smel biti za ta trud oškodovan tudi šolski voditelj, ki sme biti tudi občinski tajnik? Ako bi se torej upiral okrajni šolski svet, da šolskemu voditelju ne gre nikakšna nagrada za opravila krajnega šolskega sveta, utegne vendar le slednji, ako ga še občina podpira, zmagati, ko bi se po inštančnem potu ta preporna stvar hotela dognati. Drugo mnenje pa je: Kakor se besedilo zakona glasi, ne sme niti predsednik, niti krajni šolski svet dajati šol. voditelju kot udu krajnega šolskega sveta iz svojega fonda nikakršne nagrade. Z ozirom na § 8. postave od 9. sušca 1879 pa sme šol. voditelja nagraditi le o b č i n s k i predstojnik iz o b č i n s k e blagajnice za opravila krajnega šolskega sveta.

Krajni šolski svet ima v svojem delokrogu tudi pravico, izdajati naredbe, n. pr. z ozirom na § 12. š. in u. r. od 20. vel. srpana 1870 določevati začetek in konec dnevnega šolskega pouka, ali določevati javne preizkušnje (§ 65) in znabiti še kaj sličnega.

(Dalje.)

Zmes.

IX.

Nastopila je krasna pomlad, ki je tudi v starikavem in objestnem srcu Rešetarja zbudila vigredna čuvstva. Misli sem si, „za mano ostani o mesto!“ in šel sem v Tivoli, kjer je mrgolelo raznega ljudstva. Zatopljen v naše borne učiteljske razmere in visokoteče klerikalne nakane, šetal sem po drevoredih kakor navit človeški avtomat, ne meneč se za ponujano razkošje pomlajene prirode. Gorje ti! „Wen die Götter hassen, den machen sie zum Schulmeister!“ Dražestne in brbljajoče kokete z dragocenimi oblekami in blesketajočim nakitjem; elegantni in blazirani „frakarji“ v naj-novejših prismodijah me niso zanimali, pač pa višji gimnazijci, ki so si privoščili še nekaj svobodnih ur svobodnega dneva v svobodni prirodi, preden jih v predpisanih eksercijah ožehtajo posvetnega duha. Takoj mi pride na misel klerikalni uradnik v naučnem ministrstvu, ki si pri zeleni mizi beli glavo, kako bi poklerikalil učiteljšča v novem organizacijskem statutu, v katerem bo tudi ministriranje in cerkovništvo obligaten predmet. Orglanje se uvede za zajutrek, kosilo in večerjo, sicer si učiteljščniki po besedah „Cerkvenega Glasbenika“ ne pridobe nikdar dovolj edino potrebne spretnosti. Pedagogika, didaktika in take neumnosti bodo le za konfekt. Kar organist Kosem tam čveka, ni vredno odgovora.

Zroč v bližnjo tožno bodočnost, sem postal naenkrat sentimentalni, neumen, pobožen in mahnil sem jo k brumnim frančiškanom, ki so mi pa dali „to suho“, ker čitam „Slovenski Narod“, „Ljubljanski Zvon“, „Rdeči prapor“, „Zvonček“ in pišem celo v „Učiteljskega Tovariša“. G. urednik, ste res prerok, ki ste v naprej vedeli, kaj me čaka. Nič ni pomagalo, četudi sem dejal, da sem potrpežljivo prečital ves članek „Magister Liberalis“ v pobožnem „Domoljubu“. Na vso srečo sem se vdeležil isti večer zabavnega večera „Ljubljanskega učiteljskega društva“, kjer mi je krasno petje pregnalo vso sitnost in zlovoljo. Tovariša Stiasnega sem prav zvesto spremljal v Kavkaz, čudeč se mu, da si upa tako daleč z doma, kar ni navada naših krotkih in boječih Slovencev. Torej vsa čast mu!

Zvedel sem, da je Lenko pred mnogimi leti pri slovesni otvoritvi spomenika cesarja Jožefa II. v Celju igral komedijo in v imenu Slovencev imel slovenski govor. Kri ni voda! Pri otvoritvi železnice iz Celja v Velenje pa mu je baje štajerski vojvoda grof Wurmbrand svetoval, naj se bolj briga za svoje gospodarstvo nego za politiko. In zdaj se zadnji „Slovenski Gospodar“ pritožuje, zakaj niso slov. učitelji na Štajerskem ogorčeni proti Lenku, predbacivajoč jim zvezo z nemškimi učitelji. Kaj pa vi, svečeniki vseh narodnosti? Ali ne delate vsi po enem receptu?

Šolske razmere na Štajerskem prihajajo slabše od dne do dne. Radi slovenskega deželnega nadzornika, ki bi se imel imenovati, je tresel nemški Mihel svojo čepico tako, da mu je skakljaj „cofel“ okrog ušes, slovenski poslanci in slovensko prebivalstvo pa je ostalo „kühl bis in das Herz hinein“. Kakor se sliši, postane nemški hujskač iz Maribora Frisch

desna, to je pedagoška ali pedagoška roka deželnega nadzornika Linharta, dočim je Ambrožič ali Armbrustschütz njegova leva, to je administrativna roka, znana kot nedosegljiv „Schreibfuchs“. Da potrebuje Linhart razen svojih še dve roki, je slabo znamenje, zakaj „wem Gott ein Amt gibt, dem gibt er auch Verstand“, seve nemški zagrizenci mu tega ne morejo dati. Bivši štajerski cesarski namestnik Bacquechem je neki o zmožnosti Linhartovi imel čudne pojme, ki bi mu skoraj donesli „den blauen Bogen“.

„Zvonček“ se je torej prav lepo razširil po slovenski domovini. Čudno je vsekakor, da mu vse klerikalno preziranje in kritikovanje ni zamoglo nič škodovati. Še bolj čudno pa je, da v krasno stoječe mesto Kamnik, ki ima nad 2000 prebivalcev in se s ponosom imenuje kranjski Ischl, ne prihaja niti eden izvod „Zvončka“. Kamničani in kamniški učitelji! Ali so vaša srca za slovensko mladino in naše učiteljske težnje bolj mrzla nego s snegom pokriti orjaki Kamniških planin, kjer že izpod snežene odeje vzdigujejo zvončki svoje bele glave, oznanjujoč veselo vigred, ki bi naj vse zdramila iz dolgega otrpnenja k živahnemu zanimanju naših teženj! Operite svoj madež, sicer vas mora biti sram pred vsako najmanjšo vasico.

Rešetar.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz vipavske doline. († Marija Moser rojena Steiner.) Ni minulo še leto dni, odkar je pobrala neizprosna smrt na dvorazrednici v Št. Vidu tamošnjega nadučitelja, in že zopet je prizadel smrtni angel tej šoli neizrekljivo bol.

Gospa Marija Moser roj. Steiner, učiteljica v Št. Vidu, je mrtva. Od prenapornega dela, zakaj od malega travna do grudna 1899. je kot interimistiška voditeljica sama obskrbovala na imenovani šoli pouk, si je nakopala smrtonosno bolezen, katera jo je po trimesečnem bolehanju dne 15. sušca t. l. spravila v Ljubljani v hladni grob, kamor si je šla iskati zdravniške pomoči.

Pokojnica se je rodila dne 12. listopada 1857. v Postojni, kjer je tudi obiskovala ljudsko šolo. Šolala se je potem na Moosinem zavodu v Ljubljani ter tu obiskovala od šol. leta 1876. do 1879. c. k. učiteljice, dne 3. mal. srpana 1880. zadobi zrelostno izpričevalo.

Prva njena služba je bila na Razdrtem, katero nastopi dne 4. vinotoka 1880.; tu slušbuje 4 $\frac{1}{2}$ leta v popolno zadovoljnost šol. oblastnij, kar svedočijo njeni pohvalni in priznalni dekreti. Meseca mal. travna 1883. je dovršila sposobnostni izpit. Dne 8. sušca 1885. zapusti Razdrto ter pride kot def. učiteljica na 4. mesto v Postojno; z dekretom z dne 10. vinotoka 1886. se imenuje pa dekliški učiteljici na tej šoli. S privoljenjem c. kr. okr. šolskega sveta v Postojni se poroči dne 11. vinotoka 1887. s posestnikom in c. k. cestnim mojstrom g. K. Moserjem, v katerem zakonu mu je povila dva sina in eno hčerko.

Na lastno prošnjo je bila dne 22. prosinca 1889. premeščena v Št. Vid, kjer ima nje soprog svoje posestvo. Pri odhodu iz Postojne se ji je izrekla zopet pohvala na uspešnem poučevanju, marljivosti in lepem vedenju.

Pokojna gospa je uživala mnogo simpatij povsod, kjer so jo poznali; vse jo je čislalo in spoštovalo — saj je bila dobrega in blagega srca. S stanovskimi to-

variši je bila vedno zelo kolegijalna. Ker se zaradi oddaljenosti tovariši niso mogli vdeležiti pogreba, so se zbrali pa na osmi dan v Št. Vidu, kjer se je v župni cerkvi opravil po nji slovesen requiem z libero. Pokojnica je zapustila troje nepreskrbljenih otrok. Bodi ji zemljica lahka!

Štajersko.

Sv. Jurij ob Taboru. Dne 6. svečna t. l. je bila v Mozirje sklicana uradna učiteljska konferencija za vranski in gornjegrajski okraj. Zborovanje se je vršilo v šolskem poslopju, katero otvori predsednik, novoimenovani nadzornik, g. Jožef Supanek. Ko se nadzornik zbranemu učiteljstvu predstavi in imenuje svojim namestnikom g. Praprotnika, se najprej spominja z toplimi besedami svojega vrlega prednika, prerano umrlega g. Pavla Leitgeba; v znak sožalja vstanejo vsi prisotni. Nadalje razmotriva važnost kolegijalnosti in harmonije med učiteljstvom in priporočja toplo medsebojno sporazumljenje; zakaj to nam pripomore do potrebnega ugleda in nas podpira v našem delovanju. Eventuelno nesporazumljenje naj se po mogočnosti poravnava doma. Potem govori o dolžnostih narodnega učiteljstva in dokazuje, da le tisti je pravi narodni učitelj, kateri se ves posveti mladini in šoli.

Na to slede običajne točke. Zapisnikarjem sta bila na predlog g. Stritarja po vzkliku izvoljena gg. Franc Pečovnik in Fortunat Jelovšek, oba iz Št. Jurija ob Taboru. G. Franc Praprotnik, nadučitelj iz Mozirja, je referiral o „prirodopisnem pouku s posebnim ozirom na kmetijstvo“. Ker je g. referent obljubil, da hoče svoj temeljiti in obširni izdelek priobčiti v „Popotniku“, omenim le toliko, da so bili njegovi stavki navdušeno sprejeti. Drugi referent je bil g. Anton Žagar, nadučitelj v Gorici: „Kako je postopati pri obravnavi šolskih zamud, da se dožene boljši obisk?“ Tudi ta referent je dobro rešil svojo nalogo; na eni strani je kazal vzroke slabega šolskega obiska in njegove posledice; na drugi strani pa nam je podal določno navodilo, kako je ravnati učitelju, krajnemu, okrajnemu in deželnemu šolskemu svetu, da se doseže boljše šolsko obiskovanje. O tem predmetu se je vnela živahna razprava, katere so se vdeležili gg. predsednik, Zotter, Jelovšek, Kramar in Farčnik. Ker je bilo že precej pozno, se odloži obravnava berila „Sreče dom“ na prihodnje zborovanje.

Bibliotekarjem sta bila izvoljena gg. Meglič za vranski in Kocbek za gornjegrajski okraj.

Kot učiteljski zastopnik v okrajnem šolskem svetu za gornjegrajski okraj je bil izvoljen g. Anton Žagar, nadučitelj v Gorici; za vranski okraj pa sta dobila gg. Farčnik in Zotter vsak polovico glasov. Potem je bil izsrečkan g. Ivan Zotter, nadučitelj v Gomilskem.

Končno se g. nadzornik zahvali navzočim udom za živahno stvarno zanimanje in zaključijo sejo. Za taktno in požrtvovalno vodstvo konferencije pa se v imenu zborovalcev zahvali g. nadzorniku g. Franc Praprotnik.

Po tem smo šli na „Pošto“, kjer smo imeli skupen obed. Tu smo se za naporno delo pri čaši rujnega vinca dobro odškodovali in v prijetni družbi vrlih tovarišic in tovarišev veselo zabavali in marsikatero ukrenili. Omenim naj samo govor g. Megliča, v katerem nam je kot stari znanec novoimenovanega g. nadzornika naslikal kot moža na svojem mestu in izrazil še posebno veselje nad tem, da imenovani ni odšel v Maribor, kakor se je prvotno mislilo, ampak da je ostal kot tak med nami. Ali „časek radosti“ nam je potekal hitro. Ko smo se razhajali in v slovo sti-